

недопущення порушення виборчих прав громадян, створення умов їх стабільності та непорушності, натомість другий починає діяти у разі вчинення порушення виборчих прав та спрямований на припинення протиправного діяння, відновлення порушеного права, усунення причин та умов, що сприяли порушенню та притягнення винних до відповідальності.

Отже, під адміністративно-правим механізмом забезпечення виборчих прав громадян слід розуміти систему адміністративно-правових норм, засобів, форм, методів та гарантій реалізації, охорони і захисту пасивного, активного та додаткових виборчих прав громадян, які здійснюються у специфічних адміністративно-правових відносинах органами виконавчої влади та іншими органами держави, які мають зовнішньо-владні управлінські функції, на основі загальновизнаних принципів права та за допомогою відповідного кадрового, інформаційного та матеріально-технічного забезпечення.

Одержано 16.04.2018

УДК 343.98

Дмитро Володимирович Щербанюк,

*аспірант Харківського національного університету
внутрішніх справ*

ОСНОВНІ НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКСПЕРТНОЇ ІНІЦІАТИВИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Право судового експерта на ініціативне викладення у висновку експертизи виявлені в ході її проведення відомості, які мають значення для кримінального провадження і з приводу яких йому не були поставлені запитання є встановленою державою правовою нормою, що знайшла своє відображення у п. 4 ч. 3 ст. 69 КПК України, п. 2 ч. 1 ст. 13 Закону України «Про судову експертизу». Але право може бути реально діючим лише тоді, коли його принципи і норми втілюються в життя, реалізуються в діях відповідних суб'єктів, у даному випадку судових експертів. Це здійснюється у певних формах.

У будь-якому випадку реалізація права експерта на ініціативу відображається лише у формі активних дій. Тип реалізації –

безпосередня реалізація, коли суб'єкти права самостійно, без зовнішнього втручання чи допомоги втілюють правила, передбачені нормами права, у своїй поведінці, здійснюють суб'єктивні права та виконують юридичні обов'язки.

Очевидно, що реалізація права на експертну ініціативу у вузькому значенні може бути втілена лише у формі використання норм права, коли експерт на свій розсуд, за власним бажанням використовує надане йому п. 4 ч. 3 ст. 69 КПК України право викладати у висновку експертизи виявлені в ході її проведення відомості, які мають значення для кримінального провадження і з приводу яких йому не були поставлені запитання. Зазначена безпосередня реалізація права є процесом самостійного здійснення прав експертом без допомоги спеціально уповноважених органів і осіб, адже це є сферою самовираження особи, її правою активністю і життєвою позицією.

Аналіз чинного кримінального процесуального законодавства дозволяє дійти висновку, що процедура реалізації експертної ініціативи під час проведення експертизи (дослідження) безпосередньо впливає із кримінального процесуального закону. Водночас, спеціальна процедура реалізації права експерта на ініціативу відсутня. Закон не вимагає, наприклад, від експерта попередньо одержати згоду чи дозвіл на реалізацію цієї ініціативи, не визначає відповідні терміни (строки) тощо. Лише у Інструкції «Про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень» згадується про те, що строк виконання клопотань експерта, усунення недоліків, допущених органом (особою), який (яка) призначив(ла) експертизу (залучив(ла) експерта) не включається у строк проведення експертизи. Вважаємо, що зазначена прогалина у кримінальному процесуальному законодавстві має бути усунута.

Експертна ініціатива є одним із принципів експертної діяльності, якій притаманний активний характер і безпосередній тип реалізації. Вона втілюється у формі використання норми права. Реалізація експертної ініціативи може знайти своє відображення у таких напрямках, як: самостійне уточнення питань, поставлених стороною кримінального провадження, або розширення

предмета експертного дослідження, тобто постановки додаткових питань, які не були сформульовані слідчим; застосування нових нестандартних методів проведення судової експертизи; виявлення при проведенні експертного дослідження обставин, які сприяли (могли сприяти) вчиненню кримінального правопорушення і визначенню змісту заходів щодо їх усунення (експертна профілактика); клопотання експерта про розширення кола об'єктів експертного дослідження, про проведення слідчих (розшукових) дій з метою збирання матеріальних слідів злочину, проведення дослідів і випробувань та участь експерта в їх провадженні; клопотання про залучення до проведення експертизи інших експертів (призначення комплексних і комісійних судових експертиз); надання пропозицій щодо тематики науково-дослідної роботи експертних установ у напрямі вирішення проблемних питань судово-експертної діяльності, у тому числі вдосконалення методик проведення експертиз, вирішення організаційних і нормативно-правових проблем у забезпеченні професійної діяльності тощо. У чинному кримінальному процесуальному законодавстві відсутня спеціальна процедура реалізації експертом права на ініціативу. Разом з тим, із закону випливає реалізація експертної ініціативи при проведенні судової експертизи.

Одержано 16.04.2018

